

DEMOKRASİNİN YANINDA DARBELERİN KARŞISINDAYIZ

Günümüzde modernliğin, ekonomide, siyasette, sosyal hayatta ve yaşamın her alanında insanlığa kazandırdığı değerler vardır. Modern insanın değerleri arasında ilk sırada cumhuriyet, ikinci sırada demokrasi, üçüncü sırada ise doğru algılanmış laiklik gelir.

Bir ülkeyi ya bir şahıs yönetir, buna monarşi denir; ya zengin ve güçlü bir zümre yönetir, buna oligarşi denir veya halk, kendi kendisini yönetir ki buna da cumhuriyet denir. Mantıken bunun başka bir seçeneği yoktur. Cumhuriyet, ana formatın adıdır. Ancak uygulamada çok değişik cumhuriyet şekilleri vardır. Mesela Çin Halk Cumhuriyeti de bir cumhuriyettir, İran İslam Cumhuriyeti de bir cumhuriyettir. Bu gibi cumhuriyetlerde elde bir doktrin vardır, bunun adı komünizmdir veya şeriattır. Bu doktrinlerde halka şu söylenir: “Bu doktrine karşı gelemezsiniz. Eğer bu doktrine karşı gelirsiniz, nüfusunuz yüz milyon dahi olsa, yüz milyonunuz da hayır deseniz, sizin dediğiniz değil bu doktrin dediği olur. Ama buna karşı gelmediğiniz müddetçe, bunun çizdiği çerçevede hareket ettiğiniz müddetçe; oy kullanma, söz söyleme hakkınız vardır.”

Dolayısıyla cumhuriyet bir rejim şeklidir, bir icra şekli değildir ama demokrasiye giden yolda birinci şart, olmazsa olmaz şart cumhuriyettir. Cumhuriyetsiz bir demokrasi olmaz. Ancak cumhuriyet tek başına yeterli değildir; mutlaka demokrasiyle taçlandırılması gerekir. Cumhuriyet tabanında çalışan bir demokrasi, insanlara özgürlük getirir. Bu yüzden demokrasi aynı zamanda özgürlük demektir.

Demokratik Cumhuriyet iki temele dayandırılmalıdır. Eğer bu iki temele dayandırılmazsa o cumhuriyette demokrasiden bahsedilemez. Bunlardan birincisi “*Hukukun Üstünlüğü*” ilkesidir. Bu ilkeye göre devlet, birey ve kurumlar arası ilişkiler hukuk kuralları ile belirlenir. Bu hukuk kuralları ise 10 Aralık 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde belirtilmiş olan temel hak ve hürriyetleri temel alan ve bireyi esas alan kanunlardır.

Demokrasinin insanlara sunduğu en önemli şey, hukukun üstünlüğünü sağlamak suretiyle insanların doğuştan itibaren sahip oldukları temel hak ve özgürlüklerin teminat altına alınmasıdır. Bu sayede bireysel özgürlükler ve kişisel kabiliyetler gelişir, bireylerle gelişen fikir, düşünce ve kabiliyetler sivil toplum örgütleri ile şekil alarak o ülkenin ilerlemesini, gelişmesini ve müspet anlamda değişmesini sağlar. Demokrasilerde

insanların temel hak ve özgürlüklerinin en önemli teminatı, hukukun üstünlüğü ilkesidir.

Demokratik Cumhuriyetin dayanması gereken ikincisi temel ise; doğru algılanmış bir "*laiklik*"tir. Devletin harekât tarzının bir din veya mezhep esaslarına göre değil; temel hak ve özgürlüklere saygılı, hukukun evrensel kurallarına ve modern bilimin kurallarına göre olması gerekir. Atatürk'ün getirmiş olduğu cumhuriyet, demokrasi ve laiklik, bizi modern ülkeler seviyesine çıkaracak olan kavramlardır.

Ülkemiz, İngiltere, ABD gibi dünyanın gelişmiş ülkelerindeki seküler laiklik yerine, Fransa'nın jakoben laikliğini almıştır. Ancak Fransa 1968'de General De Gaulle ile beraber jakoben laikliği terk etmiş ve bugün bütün modern dünya seküler laikliğe dönmüş, Türkiye ise ısrarla jakoben laiklik üzerinde durmuştur. Jakoben laiklik, Fransa kaynaklıdır ve din üzerinde baskı kurar. 1789'daki ihtilalden 1968'e kadar bu laiklik türünü uygulayan Fransa, defalarca kez darbelerle sarsılmış, ancak 5. Cumhuriyet ile istikrarı sağlayabilmiştir. Türkiye ise bunu çözememiş ve yıllarca başörtüsüyle, imam hatiplerle, yani kendi halkıyla uğraşmıştır. Bu yüzden de laiklik, Türk halkı tarafından, dinin karşısında duran bir kavram gibi algılanmıştır. Bunun da neticesinde ülkemizde yıllarca "*laik - antilaik*" çatışması yaşanmıştır.

Bu çatışma dinini korumak ve yaşamak isteyen halkın cemaatlere ve tarikatlara yönelmesine neden olduğundan Türkiye'de cemaat ve tarikat oluşumlarının çok ciddi ekonomik ve siyasi güce hükmetmesine ortam hazırlamıştır. Bu kadar büyük siyasi ve ekonomik bir güce hükmeden cemaat ve tarikatlar siyaset üzerinde söz sahibi olmaya ve dönüp demokratik ve laik yapıyı tehdit etmeye başlamışlardır. Bu durum tam bir kısır döngüdür. Jakoben laiklik baskı uyguladıkça, cemaatler ve tarikatlar rejimi tehdit etmiş, rejim tehdit altına girdikçe devlet din ve dini kurumlar üzerinde baskıyı artırmıştır. Bu yüzden Jakoben laiklik Türkiye için çözüm değil, sorunun kaynağı olmuştur.

Halbuki olması gereken laiklik, seküler laikliktir. Yani devletin bütün din ve mezheplere karşı eşit mesafede olmasıdır. Devletin harekât tarzının bir din ve mezhep esasına göre değil, hukukun evrensel kurallarına ve modern bilimin kurallarına göre olmasıdır.

Diğer taraftan demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından bir tanesi de sivil toplumdur. Dünyanın her yerinde iktidar ve muhalefet söz konusudur.

Diktatör devletlerde bile legal veya illegal muhalefet vardır. Gerçek demokrasileri diğer rejimlerden ayıran en önemli özellik, iktidar ya da muhalefet değil; sivil toplum örgütleridir. Sivil toplum örgütleri katılımcı demokrasi demektir. Herkes milletvekili olamayacağına göre, sivil toplum örgütlerine, sendikalara üye olur. İşadamları, işçiler, kadınlar, toplum içerisindeki her türlü grup haklarını bu şekilde arar ve siyaset üzerinde baskı oluşturur. Bu baskı neticesinde ülkede yanlış giden bazı şeyler düzelir.

1800'lerden itibaren demokrasi basını da yanına alarak gelişmiştir. Basın ve sivil toplum örgütlerinin olmadığı bir ülkede demokrasiden bahsedemezsiniz. Basın ve sivil toplum örgütleri, demokrasinin olmazsa olmazıdır.

Elhasıl, ülkemizi modern devletler arasına sokacak kavramların başında cumhuriyet, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve seküler laiklik gelmektedir. Bu kavramları çok iyi algılamak ve bir siyasi objeye indirmemek gerekir.

Demokrasinin bir ülkede oturması, bütün kurumlar ve fertler tarafından özümsemesi zamanla olacak bir husustur. Batıdaki örneklerinden farklı olmak üzere ülkemizde Cumhuriyetin ilanında itibaren ortalama her on yılda bir bu süreç askeri darbelerle kesintiye uğramıştır.

İnsanlar seçimle iş başına gelmiş meşru bir hükümeti beğenmeyebilir, eleştirebilir hatta seçimlerde oy kullanarak değiştirebilirler. Demokrasilerde seçimle iş başına gelen bir hükümet yalnızca yine bir seçimle değişebilir.

Ancak askeri bir darbe asla bir seçenek olarak tercih edilemez. Askeri darbelerin bu ülkeye hiçbir fayda getirmediği hatta çok büyük zararlar verdiği aşikardır. En kötü demokrasi en iyi darbeden daha iyidir.

Evet, halkımız da bu gerçeği idrak etmiştir. En son yaşadığımız 15 Temmuz darbe girişiminde tüm halkımız siyasi görüşü ne olursa olsun milletçe, birlik içinde darbeye karşı durmuş; tüm dünyaya örnek olacak üstün bir cesaret örneği göstererek ülkemizdeki darbeler dönemini sonlandırmıştır.

Muhammet İlyas BOZKURT
TESAM Genel Başkanı

